

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

Економічної теорії

на тему:

«Макроекономічна стабільність: складові, кількісний вимір та фактори забезпечення»

Студентки 2 курсу групи ЕЕП-21

Чипурки Х. Б.

Науковий керівник:

к. е. н., старший викл. Чирак І.М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

ПЛАН

Вступ

1. Теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності та її складові.
2. Макроекономічний аналіз стабільності розвитку економіки України.
3. Механізм забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності в Україні.

Висновки

Список використаної літератури

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності та її складові.	6
2. Макроекономічний аналіз стабільності розвитку економік України.	12
3. Механізм забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності в Україні.	19
Висновки	22
Список використаної літератури	23
Додатки.....	25

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку світової економіки величезне значення мають питання вдосконалення механізму забезпечення макроекономічної стабільності країни. Забезпечення стабільності розвитку національних економік стає головною проблемою суспільства. Забезпечення макроекономічної стабільності є одним з найважливіших завдань уряду, тому дослідження її суті і особливостей є актуальним, на посткризовому етапі розвитку економіки.

Макроекономічна стабільність – поступовий розвиток економіки, що забезпечує досягнення стійкого економічного зростання при стабільному рівні цін і низькому рівні безробіття, при стабільності національної валюти, вільному переміщенні капіталів, в тому числі іноземних при відсутності високої інфляції протягом тривалого періоду; реалізується державою для створення умов, що сприяють інвестиціям і заощадженням.

Сучасну економічну систему можна віднести до нестабільної економіки. Це, в свою чергу, обумовлює необхідність розробки ефективної державної стратегії, спрямованої на досягнення економічної стабілізації і економічного зростання.

Родоначальниками теорії макроекономічної стабільності є представники класичної політичної економії - Ф. Кене, А. Сміт, Д. Рікардо, Д. Юм, Ж.-Б. Сей, Д.С. Мілль, Т.Р. Мальтус, Ж.-Ш.-Л. Сісмонді, К. Маркс.

Теоретичні передумови макроекономічної стабільності всебічно розглядалися і в працях представників неокласичної теорії: Дж. Кларка, А. Маршалла, Ф. Еджуорт, І. Фішера, В. Парето, Л. Вальраса, К. Вікселя, А. Пігу, які відстоювали ідею одночасної рівноваги на всіх ринках.

«Революцію» в теорії макроекономічної стабільності здійснив Д.М. Кейнс, ідеї якого отримали подальший розвиток у роботах представників посткейнсіанства Д. Хікса, Е. Хансена, А.Лейонхуфвуда та ін.

Загальнотеоретичні аспекти макроекономічної стабільності досліджували українські вчені: Барановський О.І., Беляєв О.О., Воротін В.Є., Довгань Ж.М., Лановий В.Т., Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М., Савченко А.Г., Скороход І.С.,

Шевчук В.А., Юрчишин В.В., Юхименко П.І. Окремі аспекти макроекономічного регулювання в умовах глобальних змін в світовому господарстві відображені в працях таких відомих українських вчених, як В.Д. Базилевич, О.Г. Білорус, В.М. Геєць, А.П. Румянцев, та ін.

Мета курсової роботи: дослідження тенденції до макроекономічної стабільності економіки України та визначення механізму забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності.

Для досягнення мети повинні бути виконані такі **завдання:**

- охарактеризувати суть макроекономічної стабільності та її складових;
- проаналізувати динаміку макроекономічних показників стабільності розвитку економіки України;
- визначити механізм забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності.

Об'єкт дослідження: макроекономічна стабільність та її складові.

Предмет дослідження: макроекономічний аналіз стабільності розвитку економіки України.

Інформаційною базою даного дослідження є економічна література та статистичні дані.

РОЗДІЛ 1

Теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності та її складові

Макроекономічна стабільність держави має дуже важливу роль для усіх рівнів суспільних відносин, які виникають всередині країни. Оскільки фактори впливу на показники економічного зростання держави знаходяться глибоко у всіх соціально-економічних зв'язках подальше дослідження та розробка ефективних заходів з вдосконалення механізмів управління ними не втрачають своєї актуальності. Перетворення економічної системи України та подальший розвиток у мінливому середовищі ринкової системи відносин вимагає суворої уваги до макроекономічних аспектів стабільності господарського механізму держави в цілому та життєдіяльності на рівні регіонів.

Дослідження макроекономічної стабільності як економічного процесу і як економічної категорії дозволить найбільш повно розкрити її сутність і зміст.

Як економічний процес макроекономічна стабільність є органічним процесом чіткої взаємодії внутрішніх механізмів стабілізації - оперативного, тактичного і стратегічного - з метою виведення країни з кризового стану та забезпечення економічного зростання. При цьому, складовими макроекономічної стабільності є фінансова рівновага, ресурсна та фінансова стійкість.[8]

Як економічна категорія макроекономічна стабільність - це сукупність економічних відносин з приводу забезпечення абсолютної і достатньої стійкості економіки до внутрішніх і зовнішніх загроз і одночасно, здатності до стійкого економічного зростання з урахуванням найбільш значущих внутрішніх і зовнішніх факторів.[8]

На нашу думку, макроекономічна стабільність – це певна збалансованість розвитку економічних процесів держави: зайнятості, розвитку народного господарства, інфляції, інвестування, інноваційності економіки та ін.

В економічній науці виділяються кілька підходів до визначення поняття «макроекономічна стабільність»:

- як стан економіки, що формувати під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників;

- як процес забезпечення нормальних умов виробництва;
- як стабільність фінансово-грошової системи національної економіки;
- як макроекономічна рівновага та ін.

Макроекономічну стабільність необхідно розглядати як безперервний, поступовий процес попередження, запобігання, ліквідації загроз розширеному відтворенні та сталому економічному зростанні з метою задоволення зростаючих потреб особистості, суспільства, держави, господарюючих суб'єктів при постійному моніторингу та контролі державою за динамікою макроекономічних критеріїв і параметрів розвитку.

Термін «макроекономічна стабільність» відображає національну економіку, у якій зведена до мінімуму уразливість до зовнішніх ударів, що, в свою чергу, збільшує можливості її сталого зростання. Макроекономічна стабільність виступає в якості буфера проти валютних і процентних коливань на світовому ринку. Це необхідна, але недостатня вимога для економічного росту. Вплив коливань валютних курсів, великий борговий тягар і некерована інфляція можуть викликати економічну кризу та обвал ВВП. І МВФ, і ЄС роблять акцент на макроекономічну стабільність [1].

Основними складовими макроекономічної стабільності є:

- **економічне зростання**, яке забезпечується через підвищення ефективності виробництва із застосуванням досягнень науки і техніки;
- **повна зайнятість** – забезпечення робочими місцями усіх, хто має бажання і здатний працювати;
- **стабільний рівень цін**, оскільки зростання рівня цін ускладнює господарські зв'язки економічних суб'єктів, знижує реальні доходи населення і знецінює заощадження;
- **досягнення рівноваги у зовнішньоекономічних зв'язках**, що відповідно відображається у стабільному курсі національної валюти та активному сальдо платіжного балансу;
- **низькі довгострокові процентні ставки** відображають стабільні інфляційні очікування майбутнього. Незважаючи на те, що поточні темпи інфляції

можуть бути досить низькими, високі довгострокові ставки передбачають підвищення інфляції. Зниження цих ставок означає, що економіка стабільна і, ймовірно, залишиться такою;

➤ **низький державний борг відносно ВВП** вказує на те, що уряд матиме гнучкість у використанні своїх податкових надходжень, щоб задовольнити внутрішні потреби, а не платити іноземним кредиторам. Крім того, низький державний борг дозволяє пом'якшити фіскальну політику під час кризи.

➤ **низький дефіцит** перешкоджає зростанню державного боргу[1].

Під економічним зростанням розуміють збільшення реального доходу в економіці (валового внутрішнього продукту або національного доходу), а також зростання ВВП на душу населення, інколи виділяють і ріст реального доходу на одного зайнятого. Обґрунтування ефекту корисності економічного зростання як такого вимагає комплексного бачення різноманітних аспектів життєдіяльності господарського механізму держави. Економічне зростання має значення тоді, коли воно супроводжується соціальною стабільністю. Таке зростання припускає досягнення ряду збалансованих цілей: збільшення тривалості життя, підвищення культурного рівня населення, більш повного задоволення потреб і раціонального споживання, соціальної стабільності та підвищення життєвого рівня населення, досягнення повної зайнятості, динамічне функціонування економічної системи держави, підвищення екологічної безпеки, захисту навколишнього середовища[12,с.58].

Фактори, що впливають на економічне зростання, досить різноманітні та їх кількість є великою. Для з'ясування характеру впливу кожного з них треба ідентифікувати і класифікувати їх.

Класифікація факторів економічного зростання:

- прямі фактори пропозиції: кількість та якість трудових ресурсів, кількість і якість природних ресурсів, обсяг основного капіталу, технологія і організація виробництва.
- непрямі фактори розподілу: перерозподіл виробничих ресурсів в економіці, діюча система розподілу доходів

- непрямі фактори попиту: податковий тиск, ефективність кредитно-банківської системи, зростання витрат, розширення експортних поставок

Повна зайнятість і безробіття, як відомо, є складними, динамічними категоріями, які залежать в основному від темпів і моделей економічного зростання, а також від демографічних факторів. У конкурентоспроможній ринковій економіці темпи економічного зростання є фундаментальною умовою для створення зайнятості. У країнах, що розвиваються, де ресурси конкурентоспроможності досить незначні, вихід було знайдено в низькій заробітній платі працівника, у прискорених процесах заміни некваліфікованої робочої сили більш кваліфікованою. До того ж зменшення впливу профспілок у цих країнах зменшило можливості та силу працюючих робітників у переговорних процесах і збільшило нерівність у заробітній платні серед них [12, с.59].

На початку XXI ст. в умовах глобалізації в сфері ринку праці особливої уваги потребували наступні проблеми:

- продовження структурних змін в економіці, скорочення зайнятості в сільському господарстві, гірничій і текстильній індустрії, зменшення зростання зайнятості у сфері послуг;

- скорочення зайнятості в громадському секторі та збільшення зростання зайнятості у приватному секторі, особливо у малому бізнесі;

- зростаюче значення неформального сектора зайнятості;

- різкі зміни у професійній структурі робочої сили в зв'язку зі зростанням її кваліфікаційного рівня;

- низький рівень стабільності робочої сили і безпеки праці;

- збільшення неповної зайнятості, розширення структури і тривалості безробіття.

Важливим аспектом забезпечення макроекономічної стабільності є стабільний рівень цін, який визначається рівнем інфляції. Інфляція проявляється у зростанні загального рівня цін та зниженні купівельної сили грошей. Якщо інфляція перевищує помірний темп (менше 10 % в рік), то така ситуація справляє негативний вплив на всі складові соціально-економічного розвитку. Інфляція

призводить до стихійного перерозподілу доходів та багатства між соціальними верствами населення, падіння матеріальної мотивації до праці, скорочення виробництва, гальмує науково-технічний прогрес, зменшує конкурентоспроможність на світовому ринку, послаблює зовнішньо-економічні позиції країни.

Низька і порівняно стабільна інфляція не загрожує соціально-економічному розвитку країни, і її можна використати, як стимул економічного зростання, оскільки її можна врахувати та передбачити. Помірне зростання цін стимулює поживлення на товарних ринках, веде до розширення виробництва.

Ще одною важливою складовою макроекономічної стабільності є фінансова стабільність. Фінансова стабільність – це стабільний розвиток фінансового сектору держави на основі стабільності, грошового ринку, платіжного балансу та цінової стабільності.

До чинників, що впливають на фінансову стабілізацію економіки відносять:

- стабілізація грошово-кредитної сфери;
- збільшення підприємницького потенціалу;
- удосконалення системи регулювання макроекономіки;
- забезпечення стійкості банківської системи;
- забезпечення стабільно низьких темпів інфляції;
- забезпечення стабільної валюти;
- забезпечення збалансованого розвитку фондового ринку.

Показниками оцінки фінансової стабільності держави можуть бути наступні: державний борг, валовий зовнішній борг, сальдо державного бюджету, рівень інфляції, зведений платіжний баланс, а також інші показники розвитку фінансового сектору.

Наслідками економічної стабільності на рівні держави, регіону або соціально-економічної системи в цілому виступають: підвищення міжнародного іміджу країни, підвищення рейтингу в світових показниках, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, отримання підприємствами стабільного доходу, збільшення бюджетних надходжень, підвищення рівня

реальної заробітної плати, соціальних виплат та ін. Таким чином макроекономічна стабільність характеризує, по-перше, ефективність всіх факторів економічного розвитку, по-друге, ефективність економічної політики, по-третє, ефективність системи економічної безпеки країни [8].

РОЗДІЛ 2

Макроекономічний аналіз стабільності розвитку економіки України

Стабільність можна визначити як довгострокову макроекономічну збалансованість. Тобто вона досягається завдяки збалансованості економіки в часовому вимірі. А виявляється за допомогою деяких загальних показників. Основними показниками оцінювання макроекономічної стабільності можуть бути: реальний ВВП, зміна ставки валютного курсу, рівень банківських відсотків за кредитами, індекс споживчих та промислових цін, рівень безробіття, рівень ділової активності, обсяг капітальних інвестицій, та ін.

Досліджуючи динаміку економічних процесів можна побачити наявну в Україні нестабільність. Для ширшого пояснення ситуації в економіці України потрібно проаналізувати основні показники стабільності розвитку економіки.

В макроекономічному аналізі використовують відносні показники, які поділяються на середні показники та показники динаміки. Середні показники дозволяють дати оцінку і порівняти макроекономічні параметри розвитку, показники динаміки – оцінити тенденції розвитку країни.

Вихідним макроекономічним параметром є ВВП (валовий внутрішній продукт) – він відображає з одного боку результативність економічної та фінансової системи, а з іншого ВВП є основою добробуту, оскільки являє собою джерело нарощення фінансових ресурсів.

Аналіз таблиці 1 показує, що з 2010 по 2013 ВВП, щороку зростав, це свідчить про незначне економічне зростання.

У 2014 році економіка України зазнала значного удару, у зв'язку з несприятливою ціновою кон'юктурою, Російською агресією, анексією АР Крим та м. Севастополя. У 2014 реальний ВВП зменшився на 6,6%. В той час обсяг номінального ВВП навпаки, продовжує зростати в порівнянні з 2013 роком. Така різниця між показниками номінального і реального ВВП свідчить про наявні інфляційні процеси в країні у зв'язку з підвищенням цін на товари та послуги з одночасним скорочення обсягів виробництва, споживання (надання) цих товарів

(послуг), відповідно це позначилось на зниженні купівельної спроможності населення та його добробуті.

Таблиця 1

Динаміка ВВП України за період 2010-2017 рр.

Роки	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Зміна обсягу (%)	Зміна дефлятора (%)
2010	1 082 569	1 079 346	4,1	13,8
2011	1 302 079	1 138 338	5,2	14,3
2012	1 411 238	1 141 055	0,3	8,1
2013	1 454 931	1 140 750	0,0	3,1
2014	1 586 915	1 062 835	-6,6	15,9
2015	1 988 544	1 431 826	-9,8	38,9
2016	2 383 182	2 034 430	2,3	17,1
2017 (I кв.)	583 882	508 327	2,5	21,5
II квартал	656 977	567 658	2,3	20,0

Джерело: автор уклав самостійно на основі [3]

Через стрімке падіння обсягів виробництва і втрати основних промислових регіонів, 2015 рік був для України ще важчим. Падіння реального ВВП у першому півріччі 2015 склало 16,7% .

Тенденція збільшення номінального ВВП разом зі скороченням реального продовжується і в 2015 році. Так, за I квартал поточного року обсяг номінального ВВП сягнув позначки у 375 991 млн. грн, що є рекордною за останні п'ять років, але обсяг реального ВВП в порівнянні з I кварталом 2014 року скоротився і становив лише 304 749 млн.

Серед фінансових індикаторів основним показником макроекономічної стабільності чи, навпаки, нестабільності є динаміка індексу цін або інфляція. Чим вищі темпи інфляції, тим більша макроекономічна нестабільність, і зокрема нестабільність національної валюти як основного інструменту функціонування

будь-якої ринкової економіки і фінансової системи. І навпаки, чим нижчий рівень інфляції, тим вищою буде макроекономічна стабільність, тим ефективніше функціонує грошово-кредитна та фінансова система.

Рис.1. Індекс споживчих цін [3]

У 2014 році в Україні було зафіксовано один з найвищих рівнів інфляції - 124,9 %. Це був важкий період для нашої країни, коли відбувалася анексія Криму та початок військових дій в Донецькій і Луганській областях.

Не дивлячись на такі серйозні виклики, економіка країни встояла і на сьогоднішній день демонструє позитивну динаміку зростання. Вже через три роки, в країні індекс інфляції став знову знижуватися і на 1 липня 2017 року склав 101,6%.

У 2015 році інфляційні процеси, що почалися в 2014 році, тільки посилювалися, підсумковий індекс інфляції в країні був найвищий за всю новітню історію - 143,3 %. Тільки за показником природного газу індекс склав 373 %, по ЖКГ – 203 %, по електроенергії - 166,9 %.

У 2016 році індекс інфляції зафіксований на рівні 112,4 %, що в порівнянні з вже досить високим стрибком 2015 року було також досить відчутним як для економіки, так і для населення. Особливо постраждала бюджетна сфера, пенсіонери, соціально вразливі верстви населення [16].

Динаміку індексу інфляції подано у додатку А.

Важливою складовою макроекономічної стабільності є повна зайнятість, яка вимірюється таким показником, як рівень безробіття.

Безробітне населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010-2016 рр. (у середньому за період)

	Безробітне населення у віці 15-70 років, усього, тис. осіб	за причинами незайнятості, відсотків								
		визволені з економічних причин	звільнені за власним бажанням, за угодою сторін	звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту або договору найму	не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів	робота має сезонний характер	не зайняті через виконання домашніх (сімейних) обов'язків тощо	звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії	демобілізовані з військової строкової служби	інші причини
2010	1 713,9	33,0	27,2	10,0	15,5	6,3	2,4	0,9	1,3	3,4
2011	1 661,9	27,7	30,1	9,2	18,1	6,9	2,5	0,9	1,2	3,4
2012	1 589,8	23,5	34,0	8,4	16,9	8,8	2,5	1,5	1,4	3,0
2013	1 510,4	21,9	34,6	8,1	16,8	8,4	3,8	1,2	1,0	4,2
2014	1 847,6	22,3	31,8	7,8	16,7	9,3	4,6	1,4	0,3	5,8
2015	1 654,7	27,8	28,9	7,5	16,4	9,9	3,7	0,9	0,3	4,6
2016	1 678,2	22,4	33,0	9,4	15,6	9,7	3,2	1,8	0,7	4,2

¹ Дані за 2010-2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015-2016 роки - також без частини зони проведення антитерористичної операції.

Рис. 2. Динаміка чисельності безробітного населення у 2010-2016 рр.[3]

Рівень безробіття - кількісний показник, який визначається як відношення кількості безробітних до загальної чисельності економічно активного, працездатного населення країни (регіону, соціальної групи), і виражається у відсотках.

За останні 4 роки рівень безробіття в Україні знизився на 0,3 %. Такі дані в жовтні оприлюднила Державна служба статистики. Якщо у вересні 2013 року в Україні безробітні становили 1,5 % від загальної кількості працездатного населення, то зараз вони становлять 1,2 %. Найвищий рівень безробіття за останні 4 роки спостерігався в 2014 р.: тоді без роботи офіційно залишалися 1,6 % громадян України працездатного віку. Починаючи з 2015 року, відсоток непрацевлаштованих почав демонструвати динаміку до зниження.

Цікавий такий момент: за даними Держстату, щорічно з січня по вересень кількість безробітних стабільно зменшується. У 2013 році за 9 місяців роботу знайшли 422,1 тис. Осіб, які на початку року були безробітними, в 2014-му - 418,1 тис., в 2015-му - 407,4 тис., в 2016-м - 341 5 тис. у цьому році така тенденція збереглася: у вересні безробітних було на 303 тис. менше, ніж в січні [4].

Не менш важливу роль у макроекономічному аналізі відіграє показник державного боргу. Як і всі інші, він не має і не може мати однозначної оцінки.

Залучення державою позичкових коштів для фінансування потреб економічного зростання і підтримання соціальної стабільності дає змогу прискорити вирішення деяких завдань фінансової політики. Власне, це фінансування за рахунок майбутніх доходів, яке, також, створює і передумови для зростання ВВП. Але водночас накопичення значного державного боргу може стати критичним дестабілізуючим чинником у суспільстві.

Обсяг державного боргу в період з 2013-2016 рр. наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка обсягу державного боргу України, млн. грн.

Дата	Загальний борг		Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	Сума, млн. грн.	Приріст У %	Сума, млн. грн.	Приріст У %	Сума, млн. грн.	Приріст У %
01.01.2013	515510,6	-	308999,8	-	206510,7	-
01.01.2014	584114,1	13,3	300025,4	-2,9	284088,7	37,6
01.01.2015	1100564	88,4	611697,1	103,9	488866,9	72,1
01.01.2016	1572180,2	42,9	1042719,6	70,5	529460,6	8,3

Джерело: автор уклав самостійно на основі [3]

Також слід проаналізувати динаміку державного боргу в порівнянні з ВВП. Саме від даної динаміки залежить безпечний рівень боргу, за якого держава може вчасно і повністю виконувати свої боргові зобов'язання без допомоги інших суб'єктів.

Рис.3. Динаміка державного боргу України [7]

З рисунку 3 можна побачити, що співвідношення загального державного боргу до ВВП відрізнялося, але наявна загальна тенденція зростання державного боргу по відношенню до ВВП. Згідно з вітчизняними і іноземними дослідженнями безпечний рівень державного і гарантованого державою боргу для економіки України на даний момент становить приблизно 35% від ВВП. З 2010 року державний і гарантований державою борг знаходиться близько свого критичного рівня. На початок 2014 року загальний державний борг по відношенню до ВВП становив 40,1 %. Протягом останніх років дане співвідношення неухильно зростає, а на початок 01.01.2016 р. дане співвідношення склало 79,4 %. [7]

Головною причиною подальшого збільшення державного боргу є хронічний дефіцит державного бюджету України. В такому випадку досить важливим є забезпечення збільшення темпів зростання ВВП над темпами росту державного боргу.

На сьогоднішній день в Україні спостерігається ситуація макроекономічної нестабільності. За 2014 – 2015 роки ВВП України зменшився на 16,7 %.

З 2015-го Україна перебуває у світових лідерах за показником річної інфляції – 48,7 % у звіті МВФ. Якщо не брати до уваги місяці гіпер-швидкого зростання цін (лютий і березень 2015 р.) і порівняти ціни квітня 2015-го з цінами квітня 2016-го, виявиться, що вони зросли на 10 % за період. Тобто, інфляція в Україні сповільнилася, але все ж залишається на високому рівні. Основним

джерелом інфляції залишається державний бюджет України. Внаслідок перевищення державних видатків над доходами утворюється дефіцит бюджету, який фінансується за рахунок позик. Навіть позичаючи кошти за кордоном, уряд підштовхує інфляцію. Отримані ним долари він продає Національному банку, який для їх купівлі друкує додаткові гривні, що далі потрапляють в економіку і тягнуть за собою зростання цін.

В державний бюджет 2016 року закладений дефіцит на рівні 4,1 % ВВП. Бюджети попередніх років Україна також зводила з дефіцитом. Бюджет 2015 року вдалося звести з невеликим дефіцитом, оскільки в цьому році, як зазначалося, мала місце вкрай висока інфляція, яка являє собою прихований податок з громадян на користь уряду. Єдиний випадок за часи незалежності, коли держава мала бездефіцитний бюджет (+0,3 % ВВП), трапився 2002 року. Високий дефіцит бюджету є важливим фактором, який перешкоджає макроекономічній стабільності.

Також наявні такі ознаки макроекономічної нестабільності, як:

- високе значення облікової ставки Національного банку. У травні 2016 р. значення ставки було зафіксоване на рівні 18 %, її високе значення перш за все спрямоване на боротьбу з інфляцією, а не на економічне зростання;

- відношення державного боргу до ВВП сягає 79% ;

- коливання середньо обмінного курсу гривні до долара США на валютному ринку становив 4,8 % (напроти 2,5%, які рекомендовані ЄС).

РОЗДІЛ 3

Механізм забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності в Україні

Економічні функції держави реалізуються через її макроекономічну політику. Базовий принцип макроекономічної політики – це постановка довгострокової стратегічної цілі, і визначення основних напрямків, форм і методів її досягнення.

Цілями макроекономічної політики є наступні:

- досягнення визначеної кількості національного виробництва;
- зниження рівня інфляції;
- забезпечення повної зайнятості;
- зниження відсотка дефіциту державного бюджету;
- підвищення темпу економічного зростання[16].

Економічну стабільність держави можна визначити, як довгострокову макроекономічну збалансованість. Особливість процесу стабільності виявляється в тому, що для його досягнення потрібна активна і організована діяльність людей. Особливе значення в цьому напрямку відіграє держава, яка покликана забезпечувати правову основу функціонування ринкової економіки і макроекономічну стабільність.

Визначення політики макроекономічної стабілізації в сучасних умовах стає одною із основних функцій держави. Ринкова система в силу своїх особливостей призводить до порушення внутрішньої стабільності господарства, коливань кон'юктури, виникнення різних диспропорцій. Таким чином, перед державою стоїть завдання вирівнювання циклічних і кон'юктурних коливань, тому що ринкова система сама по собі з цим завданням не справляється.

Забезпечення макроекономічної стабільності в цілому означає, що держава несе відповідальність за економічне зростання, підтримку раціональної структури народного господарства, стійкість національної валюти, повну зайнятість, стабільний рівень цін і зовнішньоекономічну рівновагу. З цією метою держава визначає цілі напрямки і пріоритети економічного розвитку, виділяє відповідні

ресурси для їх реалізації, проводить відповідні фінансові і грошово-кредитні заходи; забезпечує зайнятість населення та стабільний рівень цін, проводячи політику, спрямовану на боротьбу з безробіттям та інфляцією.

Для досягнення макроекономічної стабільності, в сьогоденних умовах розвитку національної економіки, виникає необхідність реформувати саму систему державного регулювання, яка здатна ефективно реагувати на виклики зовнішнього середовища.

Отже, щоб досягнути довгострокової макроекономічної стабільності держава має діяти в таких напрямках:

- **В першу чергу потрібно досягнути повноцінного функціонування товарних ринків**, що включає конкуренцію між постачальниками; рівність між покупцями і продавцями; усунення монополії; саморегулювання попиту та пропозиції і невтручання адміністративних органів у ціноутворення і розподіл товарів і засобів платежу на ринках та ін.;

- **забезпечити ринкові відносини у міжнародній торгівлі**, відтак, має бути рівнозначна реакція імпортерів; об'єднання і прямиї зв'язок зовнішнього і внутрішнього ринків газу; різноманітність зовнішніх джерел енергетичного забезпечення країни; державне стимулювання й підтримка українського експорту з метою виходу на постійний профіцит торговельного балансу України і накопичення міжнародних валютних запасів;

- **перехід до бездефіцитного бюджетного фінансування**, скорочення частки витрат на централізовані закупівлі і інвестиції і обмеження урядових міжнародних запозичень виключно потребами імпорту високих технологій та обслуговування зовнішнього боргу.;

- **повинна бути сформована збалансована ринкова грошово-кредитна система**, за якої неможливим буде штучне збільшення або зменшення банківської ліквідності і надання НБУ адресних кредитів окремим, в основному державним, банкам; мають бути усунені розриви між грошовими ринками і досягнуто рівноваги між ними; зменшено вартість банківських позичок і вкладів та знижено ризикованість кредитних і депозитних операцій;

- **державне сприяння іноземним інвестиціям**, забезпечення вільної інвестиційної діяльності, відкритості фондового інвестування і ліберального валютного обміну, усунення обмежень і регулювання приватного бізнесу;

- **запровадження відкритої фінансової моделі української економіки**, що передбачає зняття приписів, дозволів і заборон у міжнародному русі капіталів, міжнародних розрахунках і трансфертах, міжнародному фінансовому посередництві, конвертації гривні на банківських рахунках, наданні валютних кредитів та здійсненні валютних інвестицій всередині країни тощо;

- **подолання високої вартості українських міжнародних облігацій і короткостроковість іноземних позик, що надаються уряду і суб'єктам господарювання в Україні** (за допомогою скорочення обсягів зовнішніх запозичень, збалансування державних фінансів, зниження відсотків за внутрішніми банківськими кредитами, забезпечення прозорості та відкритості вітчизняної фінансової системи, встановлення некомпенсованих резервних вимог до банків, які укладають недовговічні позикові угоди та ін.)[5]

Отже, можна зробити висновок, що в Україні спостерігається стан макроекономічної нестабільності, викликаний перш за все нестабільною політичною ситуацією в країні, значним податковим тиском, зростаючим дефіцитом платіжного балансу і зовнішньої торгівлі, наявністю несприятливого середовища для започаткування та ведення бізнесу, що в свою чергу впливає на інвестиційну привабливість країни, а саме відкидає Україну на задній план серед країн реципієнтів іноземних інвестицій.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань у даній курсовій роботі було розглянуто теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності та її складові, проаналізовано основні макроекономічні показники стабільності розвитку економіки України та визначено механізм забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності в Україні.

Дослідивши, теоретико-методологічні засади макроекономічної стабільності, ми визначили, що макроекономічна стабільність досягається при економічному зростанні, стабільному рівні цін, повній зайнятості, низькому державному боргу, стабільності національної валюти, досягненні рівноваги у зовнішньо-економічних зв'язках

На сьогоднішній день в розвитку економіки України спостерігається стан макроекономічної нестабільності, пов'язаний насамперед з високим рівнем інфляції та безробіття, зростаючим дефіцитом бюджету, значним коливанням національної валюти.

Внутрішні ризики стабільності розвитку економіки пов'язані насамперед з: військовими діями на Сході України, які призводять до скорочення виробництва в регіоні; зростанням боргового навантаження на бюджет; виснаженням міжнародних резервів, що ускладнює використання Національним банком, інструментів для стримування зростаючого попиту на іноземну валюту.

Для подальшого забезпечення макроекономічної стабільності потрібні вагомі дії з боку держави, які реалізуються через макроекономічну політику. Ефективна макроекономічна політика має досягати таких цілей: зниження рівня інфляції; забезпечення повної зайнятості; підвищення темпів економічного зростання; зниження дефіциту державного бюджету.

Держава повинна планувати стратегію економічного зростання, виділяючи пріоритетні галузі народного господарства та відштовхуючись від потреб цих галузей прогнозувати зміну ситуації та розробляти методи дій на весь господарський механізм.

Список використаної літератури

1. Macroeconomic Stability // The Reut Institute. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reutinstitute.org/Publication.aspx?PublicationId=1299>
2. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик; за ред. В.Д. Базилевича.- К.-Знання, 2007. -703 с.
3. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Динаміка рівня безробіття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.ua/ua/>
5. Лановий В. Ілюзія макроекономічної стабільності / В. Лановий – Український Тиждень № 17 від 26-04- 2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Economics/48671>
6. Лановий В. Монетарні чинники макроекономічної стабільності/ В. Лановий// Фінансовий ринок України.-2012-№6 – с. 7-9.
7. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти. У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; За заг. ред. С. Будаговської. – К: Основи. – 2000. – 518 с.
8. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
9. Муталимов В.А. Макроэкономическая стабильность как основная цель обеспечения экономической безопасности страны / В.А. Муталимов // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 6
10. Національний банк України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
11. Попельнюхов Р.В. Державне регулювання макроекономічної стабільності [Електронний ресурс] / Р.В. Попельнюхов // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. -2009. – №2. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=17>
12. Попельнюхов Р.В. Теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності/ Р.В. Попельнюхов // Економіка та держава-2009.- №12- с.58-61

13. Румянцев, С. Динаміка макроекономічного розвитку / С.Румянцев // Цінні папери України. – 2013. – 7 листоп. (№42). – с.38.

14. Статистичні матеріали. Макроекономічні показники: [за січень 2015 року] // Бюллетень Національного банку України. -2015- №3- с. 46-48.

15. Структурні зміни та макроекономічна стабільність в економіках пострадянських держав / Н.В. Кузенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012 – Вип. 109. Ч. 1 – с. 72-73

16. Сунцова О.О. Методологические основы оценки эффективности макроэкономического регулирования развития национального хозяйства [Электронный ресурс] / А.А. Сунцова // Актуальные проблемы экономики. – 2012. – № 8. – С. 139-145. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/jpdf/ape_2012_8_18.pdf.

17. Фінансово-інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://maanim.com/indexes/142541-indeks-inflyacii-v-ukraine>

Додатки

Додаток А

Таблиця індексів інфляції

	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	99,6	101,0	103,5	100,1	99,8	99,9	99,7	101,8	102,8	101,8	100,9	112,4
2017	101,1	101,0											102,1

Джерело:[10]